

2021-09-02
S2021/06169 (delvis)

Socialdepartementet

Folkhälsomyndigheten
171 82 Solna

Uppdrag att genomföra insatser för att stärka och utveckla kunskapen om hälsosituationen bland de nationella minoriteterna och urfolket samerna

Regeringens beslut

Regeringen ger Folkhälsomyndigheten i uppdrag att genomföra insatser för att stärka och utveckla kunskapen om hälsosituationen bland de nationella minoriteterna judar, romer, sverigefinnar, tornedalingar och urfolket samerna. I uppdraget ingår dels att göra en nulägesbeskrivning av hälsosituationen bland de nationella minoriteterna och urfolket samerna, dels att vidta åtgärder för att kontinuerligt kunna följa de nationella minoriteternas och urfolket samernas hälsosituation, livsvillkor, levnadsförhållanden och levnadsvanor. Nulägesbeskrivningen ska utgå från befintlig kunskap om de nationella minoriteterna och urfolket samernas hälsosituation. Särskilt fokus ska ligga på psykisk hälsa och suicid och kopplingen mellan hälsoutfall och faktorer som rör diskriminering, utanförskap samt hot och våld.

Folkhälsomyndigheten ska genomföra uppdraget i nära samverkan med de nationella minoriteterna och urfolket samerna samt med Sametinget. Vidare ska Folkhälsomyndigheten, inom ramen för uppdraget, samråda med och inhämta kunskap och erfarenheter från Socialstyrelsen, Länsstyrelsen i Stockholms län, Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) och andra berörda myndigheter och aktörer t.ex. forskningsinstitutioner.

Folkhälsomyndigheten får för uppdragets genomförande använda 1 500 000 kronor under 2021. Medlen ska belasta utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg, anslaget 1:8 Bidrag till psykiatri, anslagsposten 3 till Kammarkollegiets disposition. Medlen utbetalas till Folkhälsomyndigheten engångsvis efter rekvisition ställd till Kammarkollegiet.

Rekvisionen ska lämnas senast den 1 december 2021. Medel som inte har utnyttjats ska återbetalas till Kammarkollegiet senast den 1 december 2022. Vid samma tidpunkt ska en ekonomisk redovisning av använda medel lämnas till Kammarkollegiet.

Folkhälsomyndigheten ska årligen, senast den 1 oktober, under perioden 2022–2023, lämna en delredovisning av uppdraget till Regeringskansliet (Socialdepartementet med kopia till Kulturdepartementet). Den delredovisning som ska lämnas senast den 1 oktober 2022 ska innehålla en plan för uppdragets genomförande inklusive de aktiviteter som ska vidtas inom ramen för uppdraget. Vid samma tidpunkt ska den nulägesbeskrivning som ingår i uppdraget redovisas. Folkhälsomyndigheten ska, senast den 1 oktober 2024, lämna en slutredovisning av uppdraget till Regeringskansliet (Socialdepartementet med kopia till Kulturdepartementet). I slutredovisningen ska eventuella behov av fortsatta utvecklingsinsatser inom området framgå. Särskilt ska övervägas hur hälsosituationen bland de nationella minoriteterna och urfolket samerna ska kunna följas upp på regelbunden basis samt vilka åtgärder och aktiviteter som myndigheten kan vidta för att säkerställa att en sådan uppföljning kommer till stånd. Slutredovisningen ska även innehålla en beskrivning av rimliga tidsintervaller för en sådan uppföljning samt avvägningar som berör t.ex. insamling och bearbetning av uppgifter. Myndigheten ska därtill redovisa eventuella konsekvenser, inklusive kostnadsberäkningar, av förslagets genomförande. De eventuella förslag som lämnas ska vara ändamålsenliga och kostnadseffektiva. Rekvisition, eventuell återbetalning och redovisningar ska hänvisa till diarienumret för detta beslut.

Ärendet

År 2018 fattade riksdagen beslut om ett nytt övergripande folkhälsopolitiskt mål att skapa samhälleliga förutsättningar för en god och jämlik hälsa i hela befolkningen och sluta de påverkbara hälsoklyftorna inom en generation (prop. 2017/18:249). Folkhälsomyndigheten har enligt sin instruktion i uppgift att verka för en god och jämlik hälsa i hela befolkningen och ska fästa särskild vikt vid de grupper som löper störst risk att drabbas av ohälsa. Myndigheten ansvarar för uppföljningen av befolkningens hälsa och faktorer som påverkar denna samt hur dessa fördelas efter kön, etnisk eller kulturell bakgrund, socioekonomisk tillhörighet, sexuell läggning, könsidentitet eller könsuttryck, funktionsnedsättning och ålder. Folkhälsomyndigheten har i regeringsuppdraget att utveckla en stödstruktur för det statliga folkhälsoarbetet (S2019/02381) redogjort för att uppföljningen av hälsan och dess

förutsättningar gällande vissa grupper kan behövas utvecklas med kompletterande metoder i syfte att kunna åstadkomma en kontinuerlig och löpande uppföljning av dessa. De nationella minoriteterna och urfolket samerna är en sådan grupp som lyfts fram i redogörelsen.

Sverige ratificerade Europarådets ramkonvention om skydd för nationella minoriteter och den europeiska stadgan om landsdels- eller minoritetsspråk år 2000. I samband med detta infördes minoritetspolitiken som eget politikområde. Den svenska minoritetspolitiken utgår från det av riksdagen fastställda målet som är att ge skydd för de nationella minoriteterna och stärka deras möjligheter till inflytande samt stödja de historiska minoritetsspråken så att de hålls levande (prop. 2008/09:1 utg.omr. 1, bet. 2008/09:KU1, rskr. 2008/09:83). Sveriges nationella minoriteter är judar, romer, samer, sverigefinnar och tornedalingar. Samerna är också ett urfolk vilket betyder att det finns folkrättsliga krav på en kulturell särbehandling av samerna i Sverige (prop. 1976/77:80, bet. 1976/77:KrU43, rskr. 1976/77:289). Sedan 2011 anges även i regeringsformen att det samiska folkets möjligheter att behålla och utveckla ett eget kultur- och samfundsliv ska främjas.

En av de mänskliga rättigheter som värnas inom den svenska minoritetspolitiken är rätten till hälsa. Detta framgår även av Europarådets ramkonvention om skydd för nationella minoriteter som ställer krav på att Sverige ska vidta åtgärder för att inom alla områden av det ekonomiska, sociala, politiska och kulturella livet främja fullständig och effektiv jämlikhet mellan personer som tillhör en nationell minoritet och personer som tillhör majoritetsbefolkningen. Regeringen presenterade under 2017 en skrivelse avseende den fortsatta inriktningen på minoritetspolitiken, Nystart för en stärkt minoritetspolitik (skr. 2017/18:282). Skrivelsen innehåller bl.a. bedömningar kring det arbete som återstår för att efterlevnaden av de nationella minoriteternas rättigheter ska kunna säkerställas. Vad gäller området hälso- och sjukvård konstaterar regeringen att det finns ett behov av kunskap om de nationella minoriteternas hälsosituation och att Folkhälsomyndigheten och Socialstyrelsen bör ha långsiktiga metoder för att följa de nationella minoriteternas situation inom respektive myndighets ansvarsområde. Detta bör ske med beaktande av respektive minoritets förutsättningar och behov.

Regeringen anser mot ovan angiven bakgrund att fortsatta insatser för att stärka och utveckla kunskapen om hälsosituationen bland de nationella minoriteterna och urfolket samerna är angelägna. Detta inte minst för att

motverka försämrade förutsättningar och bidra till en positiv hälsoutveckling för redan utsatta grupper under covid-19 pandemin. Målsättningen med uppdraget är dels att få en nulägesbeskrivning av de nationella minoriteternas och urfolket samernas hälsosituation, dels att skapa förutsättningar för en regelbunden datainsamling som långsiktigt kan möjliggöra systematiska och samordnade insatser för en god och jämlik hälsa bland Sveriges nationella minoriteter och urfolket samerna. Sådan kunskap har stor betydelse för att kunna uppfylla de folkrättsliga förpliktelser som Sverige har åtagit sig genom att ratificera Europarådets minoritetskonventioner samt genomförandet av FN:s Agenda 2030 och de globala målen för hållbar utveckling.

Närmare om uppdraget

Inom ramen för uppdraget ingår att göra en nulägesbeskrivning av hälsosituationen bland de nationella minoriteterna och urfolket samerna. Särskilt fokus i nulägesbeskrivningen ska ligga på psykisk hälsa och suicid och kopplingen mellan hälsoutfall och faktorer som rör diskriminering, utanförskap samt hot och våld, inklusive mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer. Dessa faktorer har i tidigare studier visat sig ha en särskild betydelse för hälsoutvecklingen hos de nationella minoriteterna och urfolket samerna.

I uppdraget ingår vidare att vidta åtgärder för att identifiera användbara metoder för att kontinuerligt kunna följa de nationella minoriteternas och urfolket samernas hälsosituation, livsvillkor, levnadsförhållanden och levnadsvanor. I det ingår att se över möjligheten att utveckla metoder för datainsamling såväl när det gäller data på individnivå som annan data som kan ge information om utvecklingen av hälsan och hälsans bestämningsfaktorer. Den årliga befolkningsenkäten ”Hälsa på lika villkor” bör kunna vara en av utgångspunkterna i arbetet och uppföljningen bör på sikt kunna integreras som en del av uppföljningen av den nationella folkhälsopolitiken i stort. Uppföljningen kan dock behöva utformas efter respektive nationell minoritets förutsättningar och möjligheter.

I arbetet med uppdraget ska Folkhälsomyndigheten utgå från jämställdhetsperspektivet och barnrättsperspektivet. Vidare ska den kunskap som har tagits fram inom ramen för det treåriga regeringsuppdrag avseende nationella minoriteter som bedrevs av Folkhälsomyndigheten under perioden 2015–2017 (S2013/9047) särskilt beaktas. I slutrapporten lämnades flera förslag på hur hälsosituationen kan följas upp för de olika minoriteterna och

det fortsatta arbete som krävs för att åstadkomma en mer regelbunden uppföljning. I arbetet med uppdraget ska även resultaten från uppdraget att utveckla en stödstruktur för det statliga folkhälsoarbetet (S2019/02381), arbetet med att ta fram en kommande strategi inom området psykisk hälsa och suicidprevention (S2020/06171) samt uppdraget till Folkhälsomyndigheten och Socialstyrelsen att genomföra insatser för att implementera lagen (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk inom sina respektive verksamhetsområden (S2020/09593) uppmärksammas. Vidare bör Folkhälsomyndigheten beakta erfarenheter från arbetet med uppföljning av minoriteters och urfolks hälsa i Norden och internationellt.

På regeringens vägnar

Ardalan Shekarabi

Andrea Larsson

Kopia till

Statsrådsberedningen/Internrevision
Finansdepartementet/BA
Kulturdepartementet/CSM
Regeringskansliets förvaltningsavdelning/Ekol
Länsstyrelsen i Stockholms län
Kammarkollegiet
Sametinget
Socialstyrelsen
Sveriges Kommuner och Regioner (SKR)
Centralförbundet Roma International
Finska Pensionärernas Riksförbund i Sverige
Frantzwagner Sällskapet - Sinti Kettanepa
Fusion
Ideella föreningen Chabad Lubavitch
International Romani Union i Norden (IRUN)
IREM
Jiddischförbundet
Judiska Centralrådet
Judiska Ungdomsförbundet
Met Nuoret - Tornedalingarnas Ungdomsförbund
Riksförbundet Romer i Europa
Romska Ungdomsförbundet
Sáminuorra
Svenska Samernas Riksförbund
Svenska Tornedalingars Riksförbund
Sverigefinländarnas delegation
Sverigefinska Riksförbundet
Sverigefinska Ungdomsförbundet
Trajosko Drom